

3 miliardy korun ročně na Zelenou úsporám

Jak stát může připravovat zemi na drahá fosilní paliva

Hnutí DUHA navrhlo novou daň z profitu velkých energetických společností, jež vydělaly miliardy na vysoké ceně fosilních paliv. Stát by z výnosů financoval pomoc rodinám, které chtějí snížit svoji závislost na drahém vytápění uhlím či plynem. Tento informační list shrnuje návrh i jeho motivaci.

Ropná ekonomika

Česká ekonomika utrácí stovky miliard korun ročně za drahá fosilní paliva – uhlí, ropu a plyn. Pokrývají velkou většinu naší spotřeby energie, ale také se pro naše hospodářství stávají velkým břemenem. Rodiny platí enormní účty a ekonomika je vystavena nepředvídatelným výkyvům na globálním trhu.

Cena fosilních paliv je vysoká (a patrně bude ještě vyšší) proto, že více a více lidí na světě chce více a více uhlí, ropy i zemního plynu. Cenový index energetických komodit Světové banky byl letos v červnu na 329 procentech oproti stavu před deseti lety [1]. Stoupá nejen cena ropy, ale také plynu na evropském a uhlí na globálním trhu [2].

Stát musí zemi připravit

Hnutí DUHA proto prosazuje, aby stát českou ekonomiku promyšleně připravoval na další zdražování fosilních paliv.

Měl by rodinám pomáhat se zateplováním domů. Měl by podporovat obce v budování výtopen, které spalují domácí biomasu. Měl by investovat do lepších železnic, veřejné dopravy a cyklostezek ve městech. Měl by podporovat recyklaci, jež snižuje dovoz surovin. Měl by pokračovat v úspěšné legislativě, která přiměla automobilky, aby dodávaly na trh vozy s velmi nízkou spotřebou. A měl by motivovat průmyslové podniky ke kreativním inovacím. Může si vzít za vzor úspěšné země, jako jsou Dánsko nebo Izrael.

Fosilní baroni

Ale je několik firem, které na drahých fosilních palivech enormně a přitom v podstatě mimochodem profitují: velké energetické společnosti.

Vysoká cena paliv zvedá maloobchodní cenu energií – ať už víceméně přímo jako v případě zemního plynu, nebo nepřímo, například u elektřiny.

Energetické společnosti tudíž vydělávají na globálním trendu. Aniž by svým zákazníkům nabídly sebemenší inovaci nebo musely jakkoli vylepšit své služby, mohly jim účtovat desítky miliard korun ročně navíc: prostě proto, že cena na trhu rostla.

Ceny tepla (tj. uhlí, plynu a tepla z tepláren) – největší položky z výdajů na energie – se za posledních deset let zvýšily o 65–140 % v závislosti na druhu paliva a způsobu vytápění [3].

Jsou to nesporně legální příjmy. Nicméně legální je jedna věc – a legitimní věc jiná. Není divu, že řada rodin, které s obtížemi platí vysoké částky za energii, si klade otázku, zda masivní profit několika firem na jejich účet je zasloužený a správný. Zejména když jsou peníze často používány na extrémně luxusní živobytí: od tryskáče Pavla Tykače, přes miliardový rozvod Karla Komárka až po ztrátový fotbalový klub Sparta Daniela Křetínského [4].

Je to nebanální problém. Je to otázka, jež může mnoho lidí připravit o důvěru v naši schopnost spravedlivě čelit ekonomické krizi. A je to rozpor, který může naprosto zbytečně polarizovat společnost.

Daň z profitu fosilních baronů

Hnutí DUHA proto navrhuje speciální daň z profitu velkých energetických společností.

Není to úplně nový nápad. Podobnou daň na utility v roce 1997 zavedla vláda Tonyho Blaira ve Velké Británii. Navíc je to podobný koncept jako takzvaná solární daň, kterou také původně navrhly ekologické organizace a jež vyrovnává nadměrnou podporu pro české výrobce sluneční elektřiny.

Daň by platily firmy, jež u nás na fosilních palivech vydělaly více než 100 milionů korun ročně a spadají do některého ze čtyř oborů:

- těžba uhlí, zemního plynu a ropy;
- výroba elektrické i tepelné energie z hnědého uhlí, plynu či ropných produktů;
- přeprava a prodej elektřiny, zemního plynu, hnědého a černého uhlí, páry či teplé vody z fosilního CZT;
- výroba, přeprava a prodej pohonných hmot.

Nevztahovala by se ovšem na vlastníky firem, které už daň platí, aby nedošlo ke dvojímu

Modelový výnos fosilní daně

Firma	Výnos daně
Czech Coal ¹	79 milionů Kč
Sokolovská uhelná	90 milionů Kč
EP Energy	870 milionů Kč
Skupina ČEZ	4,014 miliardy Kč ²
Moravské naftové doly	172 milionů Kč
RWE	379 milionů Kč
Dalkia	199 milionů Kč
E.ON	92 milionů Kč
Pražská energetika	244 milionů Kč

1. Včetně společnosti Litvínovská uhelná (nyní Severní energetická)
2. Výnos z celého zisku, který ovšem nyní beztak jde ze dvou třetin státu, takže lze kalkulovat jen s výnosem ze zdanění třetiny minoritních akcionářů.

Pramen: Kalkulace Hnutí DUHA podle výročních zpráv firem

zdanění. Například by se nevztahovala na EPH, protože plátcem daně už bude dceřiná společnost EP Energy. Daň by se reálně vztahovala na devět firem: mimo jiné ČEZ, Czech Coal, RWE nebo Moravské naftové doly (viz tabulka). Činila by 10 % z čistého zisku po zdanění.

9 firem, 3 miliardy ročně

Hnutí DUHA odhadlo, že výnos by činil asi 6 miliard korun ročně. Pokud ovšem odečteme ty peníze, které stát beztak dostává (nebo může dostat) v dividendách ČEZ coby majoritní vlastník, skutečný nový výnos bude více než 3 miliardy korun.

Daň by neměla být retroaktivní, proto Hnutí DUHA navrhuje, aby byla zavedena na výnosy počínaje rokem 2014.

Velká výzva

Návrh je součástí iniciativy *Velká výzva*, v níž Hnutí DUHA prosazuje nový zákon, který závazně stanoví závazné tempo, jakým Česko bude snižovat závislost na fosilních palivech – krok po kroku, rok po roku. Rozhýbe tudíž investice do chytrých řešení, jako jsou úsporné domy a pohodlná veřejná doprava, domácí výroba energie nebo české potraviny v obchodech. Více na www.velkavyzva.cz.

Peníze z evropských fondů

Hnutí DUHA také prosazuje, aby stát použil k investicím do chytrých domů ještě jeden zdroj. Měl by do projektů, které stanicům domácností pomohou snížit jejich závislost na fosilních palivech, investovat peníze z evropských fondů na roky 2014–20. Je to dobrá investice, která sníží účty za vytápění i naši závislost na dovozu surovin. Přitom jsou to projekty, na které se peníze z fondů vždy dařilo snadno a rychle čerpat – na rozdíl od jiných odvětví, ve kterých budeme do Bruselu vracet velké částky.

Prameny

- [1] World Bank: World Bank commodity price data (Pink Sheet)
http://siteresources.worldbank.org/INTPROSP/ECTS/Resources/334934-1304428586133/pink_data_m.xlsx
- [2] Více v informačním listu Hnutí DUHA na www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2012/09/fosil_infolist_www.pdf
- [3] Ceny energií a paliv, TZB-info, www.tzb-info.cz/ceny-paliv-a-energij, 4. 5. 2012
- [4] Více v infografice Česká závislost na fosilních palivech: kdo platí, kdo vydělává na www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2013/08/infografika_fosilni_baroni_hnuti_duha.pdf nebo v profilech fosilních baronů od Martina Romana až po Gurbanguliho Berdy-muhamedova: www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2013/08/profil_y_fosilni_baroni_hnuti_duha_0.pdf

Vydalo Hnutí DUHA
Jiří Koželouh a Vojtěch Kotecký, září 2013

A› Údolní 33, 602 00 Brno
T› 545 214 431
E› info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhýbat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste vy.